

Östgötanatur 4

A man with short hair and glasses, wearing a dark blue jacket, is looking upwards and to the right. He is holding a pair of black binoculars. The background is a clear blue sky. The man's jacket has a small logo on the left chest and a strap across his chest.

Claes Svedlindh
- byråkrat med leriga stövlar...

Claes Svedlindh – byråkrat med leriga stövlar...

Får näst högsta ansvaret för naturvården i landet

Claes Svedlindh har precis börjat ett liv som veckopendlare till Stockholm. Efter tolv år som naturvårdschef på länsstyrelsen i Östergötland får han det näst högsta tjänstemannaansvaret för naturvården i landet. Naturvårdsverket organiserar om och 57-åriga Claes Svedlindh tillträder tjänsten som chef för den nya naturvårdsavdelningen vid årsskiftet, direkt underställd generaldirektör Björn Risinger. Men inskolningen började han redan under oktober.

– Jag bävar inför att trängas med folk på tunnelbanan vid åttatiden på morgnarna...

Annars är han nöjd och förväntansfull inför sitt nya uppdrag. Före chefsjobbet på länsstyrelsen var han kommunekolog under femton år, först i Norrköping, sedan i Linköping.

– Jag ska göra vad jag kan för att bidra med min erfarenhet och det hoppas jag får betydelse för naturvården.

Vi har stämt möte i Svartåmynningens naturreservat alldeles utanför Linköping, landets femte stad med en av Sveriges allra finaste strandnära våtmarker alldeles inpå knuten. Den omfattande restaureringen av Roxens vidsträckta strandängar som pågått under många år har Claes Svedlindh haft ett finger med i. För tio år sedan häckade bara enstaka rödspovar här, i år var det nio par som fick

sexton ungar på vingarna. Ett alla tiders rekord och rödspoven har kommit att bli områdets främsta symbolart och affischnamn.

– Ökningen är fantastisk, man kan se rödspovar överallt här. Svartåmynningen ligger jämsides med Kristianstads vattenrike nu. Underligt nog har rödspoven inte hittat till Tåkern, så frågan är vad det är här som blivit så rätt för fågeln.

Ett allt större antal arter som hittills hört hemma längst i söder har börjat dra sig norrut. Här spelar förändringen till ett varmare klimat in.

– Är det därför alltfler rödspovar kommer hit? Ibland är det svårt att veta vad som är effekter av skydd och skötselåtgärder och vad som beror på klimatförändring.

Det finns farhågor om hur ett annorlunda klimat framöver kan påverka de arter vi hittills varit vana vid ska finnas i Östergötland. I år har Claes Svedlindh för första gången sett sälgskimmerfjäril och kartfjäril på östgötska breddgrader.

– Att se till att de områden vi vill skydda är artrika och har en robust biologisk mångfald är bästa sättet att göra dem tåliga mot framtida klimatförändringar.

Claes Svedlindh anländer till Svartåmynningen med väl ingångna fritidsskor på fötterna och Leica-kikaren i en rem runt halsen. Fältbiologernas motto att hålla stövlarna leriga har han hållit fast vid även som byråkrat på chefsnivå.

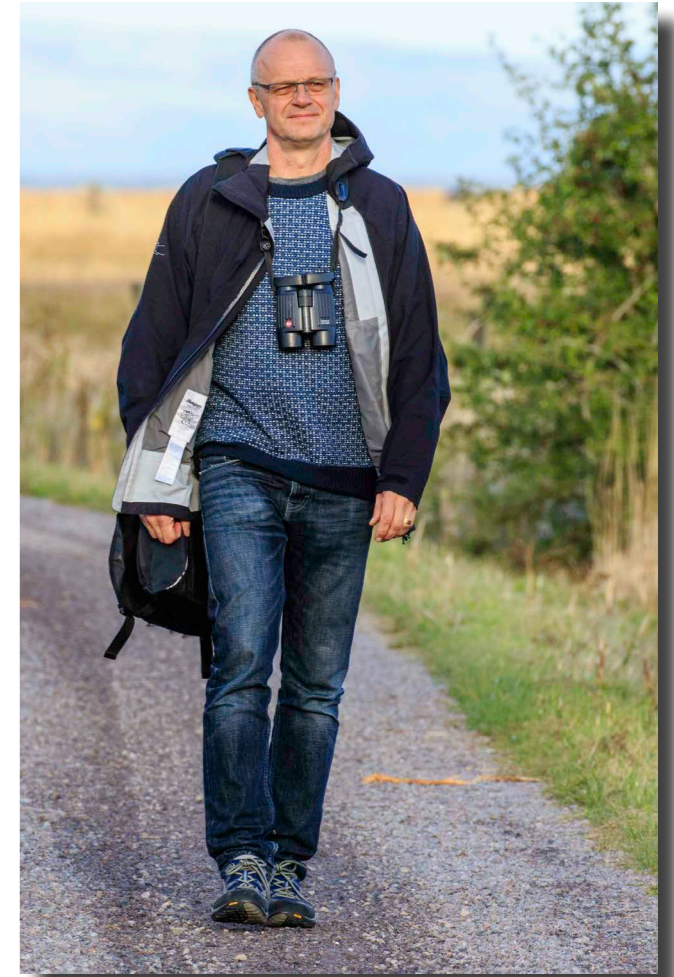
– Det hoppas jag hinna med även i fortsättningen. Att ha en nära kontakt med naturen är en förutsättning för att få de insikter som krävs för att göra ett bra jobb med naturskydd.

Hans långa erfarenhet av naturvård från både kommunal och regional nivå bidrog starkt till att han fick den nya chefstjänsten. Det tror han i alla fall själv.

– Möjligen var det just den här kompetensen man ville åt, en erfarenhet som få andra har som jobbar med naturvård. Det kommer att krävas mycket samarbete med län och kommuner framöver för Naturvårdsverket.

– Och vi behöver börja jobba litet annorlunda också. Vem trodde väl för några år sedan att länsstyrelsen i Östergötland skulle samarbeta med en mc-klubb för att rädda vildbin, men det gör vi i Finspång sedan något år tillbaka.

Det blir Claes Svedlindh som ska se till att de politiskt beslutade miljö kvalitetsmål som rör naturvård infrias. Tidsfristen har just flyttats

fram till år 2020. Det handlar om myllrande våtmarker, storslagen fjällmiljö och ett rikt växt- och djurliv. Målen för ett rikt odlingslandskap och levande skogar samordnas av respektive sektorsmyndighet, det vill säga Jordbruksverket och Skogsstyrelsen, men även här har Naturvårdsverket en viktig roll. Prognoserna är dystra. När det gäller biologisk mångfald slår Naturvårdsverket fast på sin hemsida att miljö kvalitetsmålen "inte kommer att nås med befintliga styrmedel och åtgärder".

Vad har du gett dig in på, hur ska du lösa artbevarandet utan de resurser som behövs?

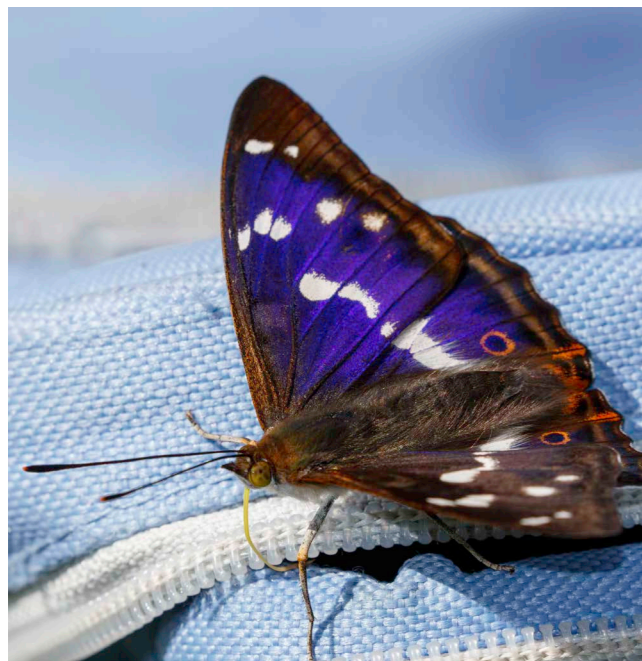
– Ja, det kan man ju fråga sig, men miljökvalitetsmålen är uppdelade i etappmål där det är lättare att utläsa resultat. Läget är inte så hopplöst som man kan tro även om det är svårt att just nu se om vi når ända fram. Det pågår en jättesatsning på biologisk mångfald och det har länge arbetats målmedvetet med rejäl skötsel av värdefull natur.

– Men helt klart måste vi jobba än hårdare med fokus på att nå miljökvalitetsmålen inom fem år. Åtgärdsarbetet behöver också breddas till fler. Målen i skogen kräver till exempel stora insatser inom skogsnäringen.

Claes Svedlindh har inget emot att bli kallad byråkrat. Att jobba med naturvård i offentlig tjänst var det raka spåret i hans yrkesval ända från början.

– För mig är det positivt värdeladdat. Jag tror på den goda byråkraten som ett fundament i en god demokrati och för att lagar ska upprätthållas på ett rättssäkert sätt.

– Och som gammal fältbiolog vill jag jobba med miljön för att föra naturens talan, fast förstås med de avvägningar som finns i miljöbalken.

Sälgskimmerfjäril

Vad var det för art som triggade igång ditt naturintresse?

– Ja, det är också en historia! Jag var väl tio år, när jag kastade sten på änder i en kylvattendamm i Oxelösund tillsammans med ett par andra småkillar. Litet äldre grabbar såg oss och tyckte det var bättre att vi hängde med dem till fältbiologernas lokal i närheten för att lära oss litet om natur i stället. Och det gjorde vi.

Så gick det till när den lille stenkastaren blev en ivrig försvarare av biologisk mångfald. Han är en kunnig ornitolog, legitimerad ringmärkare och har till exempel varje höst deltagit i de fågelmärkningar som görs på Härads-skär längst ut i havsbandet i Gryts skärgård.

– Men mitt intresse för natur gäller inte bara fåglar utan också växter och på senare år även fjärilar, trollsländor och insekter.

Precis som många andra med intresse för flora och fauna har han upptäckt möjligheterna att förkovra sig genom de senaste årens explosion av digital kunskap som finns att googla fram på internet. Att ta reda på vad det är för fjärilar och trollsländor man själv sett har blivit så mycket enklare.

– Att så mycket kunskap går att hitta på nätet ökar människors intresse för naturen och skapar förutsättningar för en ny form av "artnörderi".

Sedan några år är Claes Svedlindh en ivrig twittrare om "natur och naturvård med ut- och inblickar" som han uttrycker det i sin profilbeskrivning. Och det handlar inte bara om att få ut information om vad hans egna medarbetare på länsstyrelsen i Östergötland håller på med. Mycket som han snappar upp från andra län och myndigheter med naturvård

Östgöta Correspondenten 24 april 1989

på dagordningen tipsar han också vidare om med länkar på sitt twitterkonto, där han snart har ett par tusen följare.

– Men många vill göra mer än att bara "gilla" på sociala medier och är pigga på att engagera sig i praktisk naturvård. Här skulle möjligheten till volontärarbete kunna få stor betydelse, som att vara med och slå en äng.

Och det är Claes Svedlindh själv ett exempel på. Alldeles före vårt möte har han varit hos Slättergubben Janne Wester, som bor alldeles i närheten av Svartåmynningen, köpt sig en knacklie och fått en liekurs av honom. Med hjälp av knacklien ska han hålla ängen vid sitt eget paradiset öppen, ett litet ställe vid vägs ände nära en sjö söder om Rimforsa. Tanken på att restaurera ängen växte den dag han hittade en långbladig spåtistel där.

Då insåg han att det borde finnas mer rara växter i fröbanken som skulle kunna väckas till liv.

- Ängen är liten, men kan nog utökas med tiden. Vi får se vad...

Mitt i meningen stannar han upp, rycker fram kikaren och riktar den ut mot strandängen. Som inbiten fågelskådare kan han inte låta bli att hålla ett öga på vad som dyker upp i närheten av oss. Det är uppehållsväder, men blåser rejält så vi har satt oss i lä under bryggan upp till plattformen.

... jag mäktar med, fyller han i sedan det visat sig vara en tornfalk som surfade på vindarna därute.

Ibland har det ideella engagemanget fått ta överhand. Det har hänt att Claes Svedlindh ställt sig på barrikaderna, som i den lokala folkomröstningen i Linköping om Vallaskogen 1989. Då läste han biologi på universitetet, men fick senare samma år jobbet som kommunekolog i Norrköping. Frågan gällde om en trafikled skulle klyva skogen eller om den skulle lämnas i fred för sina naturvärden och som ett av Linköpingsbornas främsta friluftsområden. En övertygande majoritet röstade för det senare. Halva skogen blev efter några år ett kommunalt naturreservat och nu är resten på väg att bli det.

Vallaskogen knyts därmed ihop med det intilliggande naturreservatet Tinnerö eklandskap till ett stort stadsnära fredat naturområde som i sin tur kan länkas närmare samman med eklandskapets kärnområden söder om Linköping. Det här är ett exempel på grön infrastruktur, en strategi som Claes Svedlindh förespråkar.

- Att arbeta med grön infrastruktur tror jag är vägen fram för att få ett fungerande landskap där biologisk mångfald finns kvar i sina naturliga sammanhang.

Naturvårdsverket har också ställt krav på att alla landets länsstyrelser senast nästa höst ska ha regionala handlingsplaner för grön infra-

Rödspov, Svartåmynningens naturreservat

struktur. Att hålla ett öga på att de förverkligas blir en av Claes Svedlindhs nya arbetsuppgifter.

- Hela samhället måste jobba tillsammans när det gäller bevarandet av biologisk mångfald och det krävs att kommuner, myndigheter och privata markägare tar sitt ansvar. Vi måste tillsammans agera utifrån de stora värden som står på spel - det ekonomiska värdet av de tjänster den biologiska mångfalden producerar åt oss är enorm.

Han tror på samarbete från alla håll och kanter i samhället. Och på mer öppenhet för att få ett större gehör och förståelse även från allmänheten för att naturvård skapar arbetstillfällen och möjligheter för turism. Han är positiv till att Skogsstyrelsen numera publicerar alla inkomna avverkningsanmälningar på sin hemsida.

- Trots kritiken från markägarhåll har Skogsstyrelsen beslutat att fortsätta vara öppen med avverkningsanmälningarna och det tycker jag är bra.

Claes Svedlindh har under tolv år varit med och beslutat om 102 nya östgötska naturreservat och i länet finns nu 245 stycken. Det är en ansevärd ökning, som han kan känna sig rätt stolt över och en form av facit från sin tid som naturvårdschef på länsstyrelsen i Östergötland. Ändå är bara omkring 1,9 procent av den produktiva skogsmarken i länet skyddad. Det är han mer bekymrad över.

- Östergötland ligger lågt när det gäller andelen skyddad skog och har en lång resa kvar till de mål för skydd som lagts fast i nationella och regionala strategier.

Vad är du mest stolt över från åren som naturvårdschef i Östergötland?

- Något av det roligaste är att ha varit med i hela processen för skapandet av Naturum Tåkern som fått ett så fint gensvar av besökare. Det är synd att samarbetet med Sveaskog kring Naturum Omberg havererade.

Hela Tåkern-Omberg-området är en hotspot, men det behövs bemannade besöksrum för att det riktigt ordentligt ska upptäckas för sina naturvärden.

Tåkern och dess strandängar är naturreservat sedan flera decennier och Claes Svedlindh är glad för att 2016 visat sig ha varit ett gott år för fågellivet här. En tidigare nedåtgående trend har vänt och han tolkar det som att Tåkern inte är på väg mot en ny period av grumlighet. Svartåmynningens våtmarker utanför Linköping kunde i fjol fira 40-årsjubileum som fredade mader. På senare år har skötseln intensifierats och betande boskap kommit att spela en allt större roll i att området hålls öppet. Där vi sitter intill plattformen ser vi hur kor med kalvar och några tjurar vandrar i långa rader ned till strandkanten för att släcka törsten ur Roxens vatten. Sedan vänder de tillbaka upp på strandängen med mularna nära marken. En liten kalv upptäcker oss, kikar nyfiket på figurerna utanför elstängslet, kliar hakan mot en stor sten innan den skyndar i fatt modern.

– Det är mycket bra att djuren får beta kvar sent in på hösten. Här har stränderna blivit perfekta för vadare.

Många olika vadare lockas också hit för att rasta under flytten på hösten och ibland lockar de även hit fågelskådare i litet större antal.

Som häromveckan när en skärnäppa för första gången kunde observeras på orange-gula ben, en raritet här i inlandet men däremot inte ute vid östgötakusten. Två sentida plattformar ger goda utkikspunkter över den vidsträckta strandängen. Fortfarande är det gamla bemanningstornet allra längst ut områdets mest kända och synliga landmärke och fanns här redan när flygvapnet använde dessa sjönära marker som militärt övningsområde. Det talas om att länsstyrelsen beslutat att det ska rivas.

– Tornet har ju blivit något av en symbol och kännemärke för naturreservatet. Att riva kostar, men det finns en gräns där det också kräver så mycket underhåll att det kan bli nödvändigt. Men det är en känslig fråga som min efterträdare får hantera.

Och mest missnöjd över i den östgötska naturvärden?

Claes Svedlindh drar en stund på svaret innan han kommer in på eklandskapet, en naturtyp som är ett signum och internationellt ansvar för Östergötland tillsammans med de andra länen i sydöstra Sverige från Mälardalen ned till Blekinge. Det finns tankar om att delar av det borde bevaras på landskapsnivå. Han är stolt över att Östergötland har 140 000 skyddsvärda träd – inte minst ekar – enligt en omfattande kartläggning som tog ett decennium att genomföra.

– Men det är synd att vi inte lyckats få till en bättre långsiktigt fungerande strategi för att klara naturvärdena i eklandskapet. Frågan om biosfärsområde eller världsarv måste det finnas en lokal acceptans för och drivs av kommunerna, det kan inte länsstyrelsen ta på sig.

I sin nya roll i ledningen för landets naturvård kommer Claes Svedlindh att få ägna mycket tid åt skapandet av nationalparker. Sverige har än så länge 29 nationalparker och de nya inrättas framför allt i Norrland. Östergötland är ett av få län som inte har en enda nationalpark.

När frågan om Omberg som nationalpark drevs som hårdast för några år sedan av bland annat länsstyrelsen var Claes Svedlindh en av dem som stod i spetsen för det kravet. Naturvårdsverket var däremot en hårdnackad motståndare och östgötarnas heliga berg togs inte med på den nya nationalparksplanen, som nu förlängts till år 2020. Omberg är däremot Sveaskogs första Ekopark sedan år 2003.

– Jag tycker fortfarande att Omberg platsar som nationalpark, men det kan inte aktualiseras de närmaste åren. Om fyra, fem år får man se hur hotbilden ser ut och hur Sveaskog skött Omberg och göra en prioritering utifrån den analysen.

Sankt Annas skärgård ingår däremot i den gällande nationalparksplanen som ett nytt område, ett förslag som Claes Svedlindh inte tror kommer att förverkligas. Enligt svenska regler ska all mark i en nationalpark vara i statens ägo och stora delar av Sankt Annas övärld är privatägda skärgårdshemman.

– Därför är jag inte så optimistisk om att det går att bilda en nationalpark i Sankt Anna. I så fall krävs det att regelverket ändras.

Det dröjer därmed länge än innan Östergötland får sin första nationalpark – om det någonsin blir av...

/Birgitta och Bengt

